

KOLTAI LUCA – VARRÓ ANDRÁS

INGÁZÁS A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓBAN

Az elmúlt évtizedek tovább tágították Budapest munkaerőpiacának határait. Az ország legnagyobb munkaerő-kibocsátója Budapest vonzáskörzete, és az ingázók száma folyamatosan nő. A népszámlálás és a Mikrocenzus adatai alapján Budapestre majd félmillió ember ingázik, ami több mint a második legnagyobb magyar város, Debrecen állandó népessége. A Budapestre ingázók többsége a főváros környezetében lévő agglomerációs településekről indul nap mint nap munkába. Cikkünkben bemutatjuk a budapesti agglomerációból a fővárosba ingázó munkavállalók legfőbb jellemzőit a 2016-os Mikrocenzus másodelemzése, és a 2019-ben készült, primer adatfelvételünk elemzése alapján. Kitérünk az ingázók fő célpontjaira, munkakörük és végzettségük jellemzőire, valamint az ingázás fő motivációira.²⁰

Módszertan

Cikkünkben elsősorban a legutóbbi Mikrocenzus adatfelvételére, valamint a Kiemelt Kormányzati Beruházások Központja felkérésére a HÉTFA Elemző Központ által 2019-ben bonyolított kérdőíves adatfelvételre támaszkodtunk. Ezek kiegészítéseként interjúkat készítettünk az agglomerációban élő ingázó munkavállalókkal.

A KSH 10 évente, a népszámlálások közti időszak felezőpontján, a Mikrocenzus segítségével gyűjt adatokat a társadalomról. A Mikrocenzus 10%-os mintavétellel készül, amelynek adatai nem települési, hanem járási szinten mutatnak reprezentativitást.

Ezt az adatsort egészítettük ki 2019 májusában 1200 fős primer adatfelvételünkkel. Az adatfelvételt kérdőíves módszerrel végeztük, telefonos lekérdezés keretében. A mintát a Budapest hivatalos agglomerációjába sorolt²¹ 80 település lakosságából vettük, olyan módon, hogy reprezentatív legyen a területi eloszlásra (szektor szinten), nemre, korra és iskolai végzettségre. Feltehetően a telefonos módszerből adódóan a legfeljebb 8 általánossal rendelkező, illetve a 18-30 év közöttiek csoportjából nem sikerült az eredetileg tervezett elemszámot elérni, ezért a mintát utólagos súlyozás révén tettük reprezentatívvá.

A mintával kapcsolatosan elvárásunk volt, hogy legalább felét azon emberek csoportja tegye ki, akik bár az agglomerációban élnek, Budapestre járnak dolgozni, és legalább felét pedig olyanok, akik az elmúlt 10 évben költöztek a 80 agglomerációs település valamelyikére. A két csoport között átfedés is lehetséges volt. A telefonos kérdőív a válaszadók jelenlegi és korábbi lakóhelyével, a költözéssel járó változásokkal, elégedettséggel, illetve a munkavállalással és ingázási tapasztalatukkal kapcsolatos kérdéseket tartalmazott.

Koltai Luca vezető kutató, Hétfa Kutatóintézet.

Varró András elemző, Hétfa Kutatóintézet.

²⁰ A kutatás a Kiemelt Kormányzati Beruházások Központja „Budapest 2030 Terv és kapcsolódó dokumentumok elkészítése és az azzal összefüggő tanácsadási feladatok elvégzése” tárgyú közbeszerzési eljárás eredményeképpen kötött Keretmegállapodás alapján készült. A kutatásban résztvevők: Horváth Áron, Igari András, Koltai Luca, Madurovicz-Tancsics Tünde, Sápi Zoltán, Varró András, Virágh Enikő
A cikkben leírtak nem feltétlenül tükrözik a Kiemelt Kormányzati Beruházások Központja álláspontját.

²¹ 2005. évi LXIV. törvény a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről alapján

A kérdőíves felmérésünkkel párhuzamosan, az eredmények kiegészítése, árnyalása, illetve alátámasztása érdekében fókuszcsoportos és interjú módszert is alkalmaztunk. Összesen 26 agglomerációban élő válaszadóval beszélünk fókuszcsoport vagy mélyinterjú formájában. Az interjúalanyok kiválasztásakor a megrendelő érdeklődési területének megfelelően azokra fókuszálunk, akik kisgyermekesek és Budapesttel szoros a kapcsolódásuk, kiköltözők vagy ingázók. Az interjúeredmények interpretálásánál figyelembe kell venni, hogy válaszadóink túlnyomó többsége diplomás középosztálybeli, átlagos vagy átlag feletti anyagi lehetőségekkel. Így válaszaik az ő élethelyzetüket és az ő lehetőségeiket és vágyaikat tükrözik, míg a szűkebb anyagi lehetőségekkel rendelkezők nézőpontja jóval korlátozottabban jelenik meg.

Az ingázás célpontja

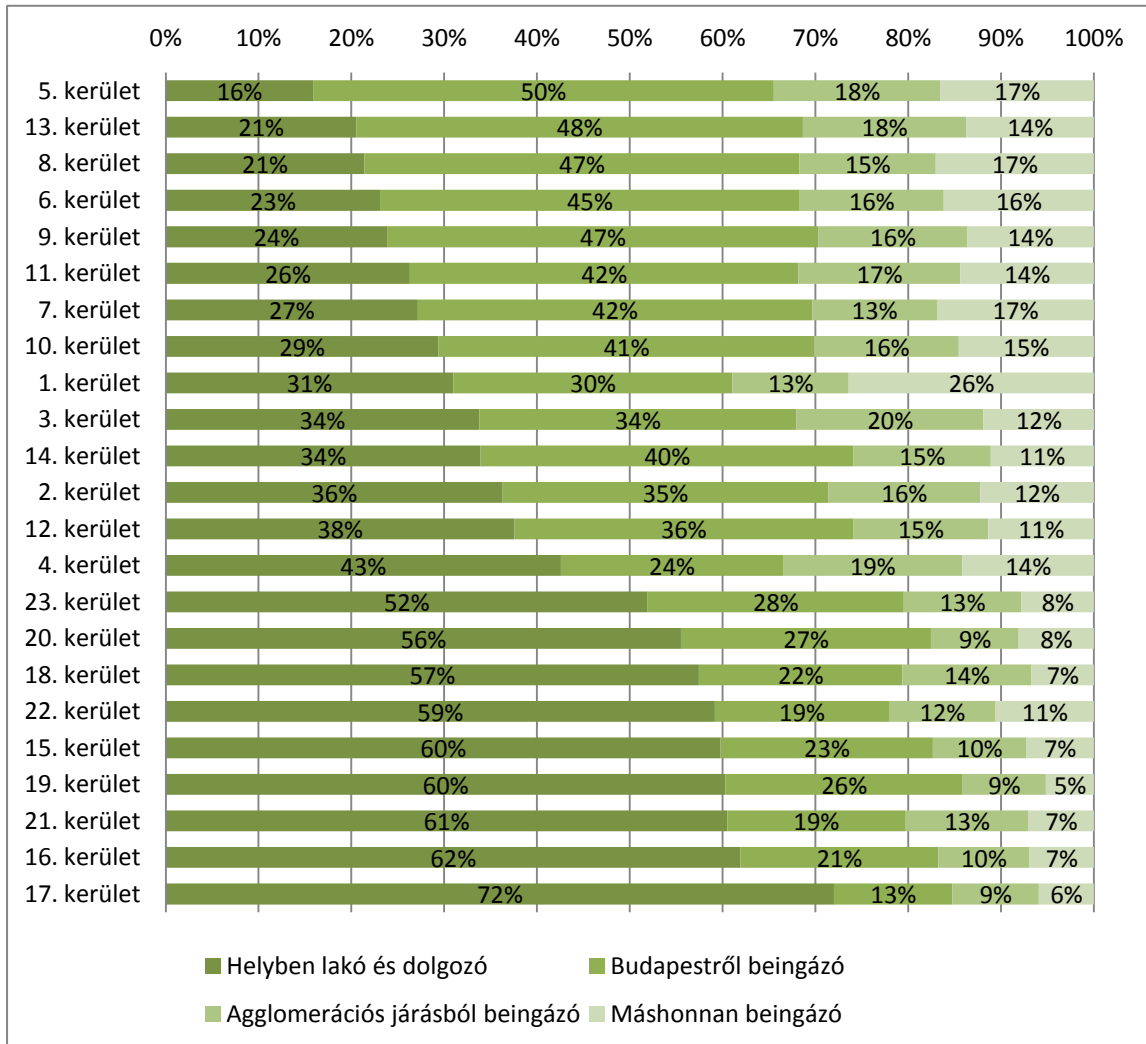
Magyarországon minden harmadik munkavállaló ingázik. Ebbe a körbe beletartoznak az úgynevezett változó településen dolgozók is, akik tevékenységüket más-más településen végzik, valamint azok is, akik a napinál ritkábban, de rendszeresen ingáznak. A huzamosabb ideig lakóhelyüktől távol lévők viszont nem tartoznak az ingázók közé. Magyarországon a legnagyobb vonzáskörzettel Budapest rendelkezik, körzetét 182 település alkotja, közülük 149 tartozik Pest megyébe. **A legutóbbi 3 népszámlálás adatai alapján Budapest munkaerő-vonzása növekedett, 1990-ben a fővárosban dolgozók kisebb hányada lakott vidéken, mint 2011-ben.** A főváros abból a szempontból is kiemelkedő, hogy nagyobb távolságból, átlagosan 31 km-ről érkeznek az ingázók, de a fővárostól több mint 80 km-re fekvő települések is tartoznak a vonzáskörzetéhez. (KSH, 2016)

Budapest munkaerő-piaci szempontból is az ország központja. A fővárosban több mint 1 millió fő dolgozik, ami az ország munkavállalóinak közel 25%-át jelenti. Ebből 872 ezer foglalkoztatott él a városban, akiknek 10%-a Budapesten kívül dolgozik, így a többitet a több mint negyedmillió, naponta vidékről a fővárosba ingázó adja.

A fővároson belül is jelentős az ingázók aránya, hiszen csak a budapestiek harmada dolgozik abban a kerületben, ahol lakik. Az egyes kerületekben foglalkoztatott ingázó munkavállalók legnagyobb része (57%) más kerületekből ingázik át naponta, míg az agglomerációs járásokból 23%, a további, vidéki térségekből pedig 20%-a érkezik az ingázóknak. A kirajzolódó trend szerint egyre nő az ingázók a fővároson kívülről érkezők aránya: 1990-ben még csak 24,7%, 2001-ben 30,1%, 2011-ben 36,4%, míg 2016-ban már 43% volt (Lakatos–Kapitány, 2016).

A Mikrocenzus adatai alapján a **legfőbb munkaerőpiaci központnak Budapesten belül a XI. és a XIII. kerületek számítanak**, ebben a két kerületben dolgozik a fővárosban foglalkoztatottak több mint 18%-a (9,2% és 9,2%).

1. ÁBRA: AZ EGYES KERÜLETEKBEN DOLGOZÓ FOGLALKOZTATOTTAK MEGOSZTLÁSA LAKÓHELY SZERINT, 2016 (%)

Forrás: KSH Mikrocenzus (2016) alapján saját szerkesztés

Az ingázás célpontjai tekintetében hasonló trendek rajzolódtak ki a 2011-es népszámlálási, a 2016-os Mikrocenzus és a 2019-es saját adatfelvételünkben is. **Az egyes agglomerációs szektorok és a hozzájuk legközelebb eső kerületek között munkavállalás szempontjából erős kapcsolat figyelhető meg**, akadnak azonban kivételek is, egyes kerületek pedig a tőlük távolabb eső agglomerációból is jelentős számú munkaerőt képesek vonzani. Vagyis az egyes agglomerációs szektoroknak, járásoknak általában egy szomszédos, vagy közlekedési összeköttetéssel rendelkező kerületekkel a legerősebb a kapcsolatuk.

A Mikrocenzus adatai alapján mutatjuk be, hogy az ingázók mely kerületekbe érkeznek, az egyes budapesti kerületek mely járásokból fogadják a legtöbb ingázót.

A budai kerületek közül az **I. kerület** (Vár és környéke) helyzete különleges. Ebben a kerületben lényegében az egész térségből érkeznek ingázók, és nem beszélhetünk egy olyan kerületről, vagy járásról sem, ami az I. kerület beingázó foglalkoztatottjainak jelentős részét adja. Ebben a kerületben a legmagasabb az agglomeráción kívülről érkező ingázók aránya (dolgozók 26%-a).

A budai oldalon **II. és XII. kerületeinek** ingázási képe nagyban hasonlít egymásra, mindkettő a budai oldal kerületeiből és jáásaiból vonzza a legtöbb munkavállalót. Az agglomerációs járások közül kimagaslik a Budakeszi járás (a bejárók 6%-a innen érkezik), majd az Érdi és Szentendrei

járások következnek. Ugyancsak kisebb, az agglomerációs járásokon túlról beingázók aránya ezekben a kerületekben, mindössze 18%.

A **III. kerületbe** ingázók esetén a Duna elválasztó szerepe mérsékeltebb hatású. A kerület első-sorban az észak-budapesti kerületek és az északi agglomerációs térségek egyik fő gyűjtőhelye. Legnagyobb arányban a Pilisvörösvári és a Szentendrei járásból érkeznek ide dolgozni (a bejárók 8, illetve 7%-a).

A **XI. kerület** Budapest egyik legnépesebb kerülete, emellett itt foglalkoztatják a legtöbb embert és ide járnak be a második legtöbbben dolgozni a XIII. kerület után. Ennek megfelelően számos kerület és járás szempontjából fontos szerepet tölt be: itt dolgozik az Érdi járás Budapestre bejáró dolgozóinak 25%-a, a Budakeszi járás ingázóinak 21%-a, míg a XXII. kerület ingázóinak 31%-a. Ugyanekkor ezek részesedése a kerületben foglalkoztatottak arányában csekélyebb, épphogy meghaladja az 5-5%-ot, mert igen magas a más budapesti kerületekből érkezők száma.

A **XXII. kerület** munkaerőpiacán viszont kicsi az agglomeráció kerülettől távol eső (északi és pesti) járásainak jelentősége (2% alatt marad mindegyik), míg felértékelődnek a kerülethez közel eső járások: jelen esetben az érdi (a XXII. kerületbe ingázók 13%-a) és a szigetszentmiklósi (6%-a). Az agglomerációból érkező ingázókkal szinte azonos mértékű a távolabbi térségekből érkezők aránya ebben a kerületben. Ez utóbbi első-sorban a kerület kiemelkedően jó közlekedési kapcsolatainak és az azok által bekapcsolt, első-sorban Fejér megyei településeknek köszönhető.

A város pesti oldalát koncentrikus körök mentén felosztva a gyűjtőpontban az **V. kerület** található. A Belváros-Lipótváros az ingázás terén is speciális szerepet tölt be, hiszen közel négyszer annyian dolgoznak itt, mint ahányan laknak, így itt a legmagasabb a máshonnan bejáró dolgozók aránya (84%). Ennek megfelelően a kerület ingázási képe is rendhagyó, leginkább az I. kerületre hasonlít, szinte minden kerületből és járásból vonz embereket, ezek közül egyik sem emelkedik ki. Ez egyrészt kiváló közlekedési kapcsolatainak, másrészt a speciális, magasabb képzettséget igénylő és máshol korlátozottan elérhető munkaköröknek köszönhető. Ugyanakkor eltérés az I. kerülethez képest, hogy itt jóval nagyobb súlya van a Budapest más kerületeiből érkezőknek, míg a vidékről érkezők a bejárók kevesebb, mint 20%-át adják.

A **Városmag további kerületei** (VI. VII, VII, IX. kerület) számos téren hasonlítanak az V. kerületre. Nincsenek kiemelkedő részesedésű küldő térségek, ugyanakkor a más kerületekből ingázók részesedése viszonylag magas. Az agglomerációból viszonylag kevesen érkeznek és egyik járás sem képviselteti magát kiemelkedő kibocsátóként (a VI. kerületben csak a Dunakeszi-, míg a VIII.-ban a Gödöllői járás részesedése nagyobb). A IX. kerület az egyetlen Városmaghoz tartozó kerület, amelyben a peremkerületekből érkezők részaránya megelőzi a belső kerületekét. A XIX., XX. és XXI. kerületekből, illetve a Gyáli járásból Budapestre ingázók legnagyobb számban a Ferencvárosban dolgoznak. Mindez azt jelenti, hogy a főváros 4. legnagyobb számú munkaerőjét vonzó kerülete első-sorban a tőle délre eső kerületekből vonz munkavállalókat.

Az **átmeneti kerületek** (XIII, XIV, X) ingázási képe eltér egymástól, így azok néhány vonását egyenként mutatjuk be. Kőbánya (X. kerület) a legfőbb fogadóhelye a XVII. (17%) és XVIII. (11%) kerületekből, illetve a Gödöllői- (11%), Vecsési- (13%) és Monori (14%) járásokból Budapestre ingázóknak. Ugyancsak speciális a XIII. kerület szerepe. Ez a kerület a legtöbb embert és legtöbb befelé ingázót foglalkoztató kerület. A XIII. kerület a leggyakoribb célpontja tíz másik kerület és két járás (a Dunakeszi és a Váci) ingázóinak. Ezen tíz kerület döntő többsége a főváros északi részén található, és ki kell emelni, hogy a kerület Észak-Budáról és a budai agglomerációból is jelentős tömegeket vonz, amit nagyban megkönnyít a kerület kiemelkedően jó közlekedési szerepe (pl. Árpád-híd és a Váci út). Összességében a XIII. kerületbe ingázók közt viszonylag magas

a Budapesten lakók aránya (60%), míg az agglomerációból 22%, a távolabbi térségekből pedig relatíve kevesen (17%) érkeznek.

Pest peremkerületei (IV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXI. és XXIII.) egymástól eltérő struktúrával rendelkeznek, ugyanakkor abban hasonlítanak egymásra, hogy a naponta beingázók száma meghaladja az elingázók számát, akiknek nagy többsége a főváros többi kerületébe (elsősorban a belső kerületekbe) utazik. Ezekben a kerületekben a helyben dolgozók legalább fele (kivéve a IV. kerület, ahol 43%-a) helyben lakó is. Mindegyik kerületnek jellemzője, hogy a hozzá közelebb eső agglomerációs járásokból vonzzák a legnagyobb mértékben a munkavállalókat.

A kerületek közt a leginkább elszigetelt helyzetben (részben földrajzi adottságainak köszönhetően) a XXI. kerület (Csepel) van. Az ide ingázók 22%-a egy térségből, a Csepel-szigeten található Szigetszentmiklósi járásból érkeznek. Ez a kapcsolat a járás számára is rendkívül fontos, hiszen az onnan Budapestre ingázók 13%-a Csepelen dolgozik. Fontos továbbá a kerület irányába történő ingázás szempontjából a XX. kerület is (9%). Ezzel szemben az agglomerációs gyűrű és a főváros északi részeiről rendkívül kevesen érkeznek a kerületbe.

A Budapestre ingázók iskolai végzettség, kor és foglalkozás szerinti megoszlása

A hazai ingázó munkavállalók körében megjelenik a hagyományos munkamegosztás, a férfiak között az ingázók aránya harmadával nagyobb, mint a nők körében. Magyarországon a legtöbben a szakmunkás végzettségű férfiak közül ingáznak, míg az általános iskolát be nem fejezett nők dolgoznak a legnagyobb arányban a lakóhelyükön (Szepesi-Fazekas, 2016). Az agglomerációból Budapestre ingázók között is a férfiak vannak többségben, de az országos trendektől eltérően a diplomások adják az ingázók többségét. Az agglomeráció településein helyben dolgozók esetében már nagyobb a nők aránya. A budapesti agglomerációból ingázók körében a legnagyobb korcsoport a 40-49 év közöttiek (34%), míg a legkevesebben (12%) a 20-29 évesek közül ingáznak Budapestre.

1. TÁBLÁZAT: A BUDAPESTRE INGÁZÓK KORCSOPORTONKÉNTI MEGOSZLÁSA AZ AGGLOMERÁCIÓ EGYES SZEKTORAIBAN, 2016

Korcsoport	Déli	Délkeleti	Keleti	Északi	Északnyugati	Nyugati	Összesen
20-29 évesek	13%	13%	12%	12%	11%	13%	12%
30-39 évesek	29%	27%	26%	31%	26%	26%	28%
40-49 évesek	34%	33%	33%	35%	34%	32%	34%
50-59 évesek	20%	21%	23%	17%	23%	22%	21%
60 +	5%	6%	6%	5%	7%	7%	6%

Forrás: KSH Mikrocenzus (2016)

Az ingázók családszerkezetére a kérdőíves kutatásunk nyújt információkat. A fővárosba ingázó válaszadóink csoportjában az 1-2 gyermekes háztartásban élők vannak a legtöbben (54%), őket követik azok, akiknek a háztartásában nincsen gyermek (43%), a 3 vagy több gyermekes háztartásban élők aránya pedig a legalacsonyabb 11%.

A 2016-os Mikrocenzus adatai alapján egyértelmű, hogy **a Budapestre ingázók magasabb végzettségűek az agglomeráció lakosságánál**. Az ingázók körében a legnagyobb csoportot a felsőfokú végzettséggel rendelkezők adják, ők az ingázók közel felét (46%) teszik ki, míg az agglomeráció lakosságában a felsőfokú végzettségűek aránya csak 20%. A legfeljebb általános iskolai

végzettséggel rendelkezők alkotják a legkisebb csoportot (az ingázók 5%-a), míg a lakosságon belül az ő arányuk 28%. Vagyis Budapest munkaerőpiaca a képzetlenebb rétegeket szívja fel az agglomerációs településekről.

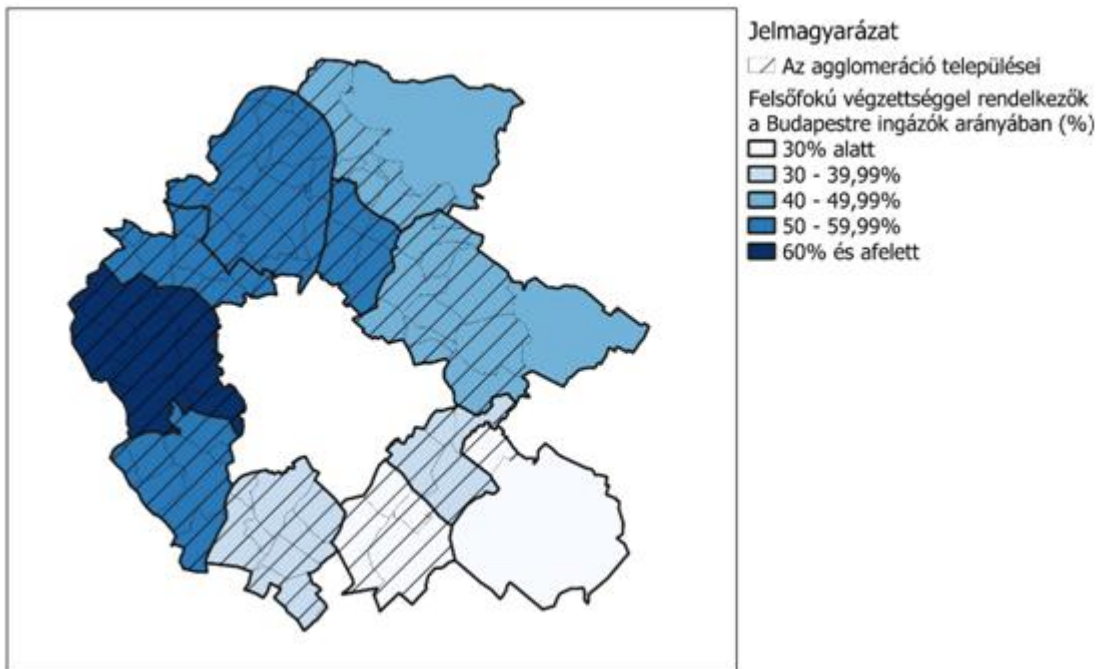
2. TÁBLÁZAT: A BUDAPESTRE INGÁZÓK ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI MEGOSZLÁSA AZ AGGLOMERÁCIÓ JÁRÁSAIBAN

Legmagasabb iskolai végzettség	Agglomerációs járásból beingázók
Legfeljebb 8 általános	5,1%
Szakmunkás	10,9%
Szakközépiskolai, vagy gimnáziumi	37,5%
Felsőfokú	46,5%

Forrás: KSH Mikrocenzus (2016) alapján saját szerkesztés

A legtöbb diplomás munkavállaló az agglomeráció budai oldaláról érkezik a fővárosba. A Buda-keszi járásból ingázók esetében 60% fölötti volt a diplomások aránya, de 50% fölötti arányt mértek az Érdi, Pilisvörösvári és Szentendrei járásban is, és bár a Duna Pest felőli oldalán helyezkedik el, hasonlóan magas arányt mutat a Dunakeszi járás is. Míg az alacsony végzettségű ingázók legfőbb kibocsátója a Délkeleti és Keleti szektor, a Monori és Gyáli járás. Ez vélhetően összefügg azzal is, hogy e járások lakosságának végzettségében is hasonló trendek figyelhetők meg.

2. ÁBRA: A FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK ARÁNYA A BUDAPESTRE INGÁZÓK KÖRÉBEN, JÁRÁSONKÉNT, 2016

Forrás: KSH Mikrocenzus (2016) alapján saját szerkesztés

Az ingázók végzettsége szoros összefüggésben van az általuk betöltött munkakörökkel. Miután az ingázók többsége felsőfokú végzettséggel rendelkezik, több mint felük a felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásokat, vagy egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásokat végez.

A Budapesti munkavállalás választásának szempontjai

Saját adatfelvételünk során vizsgáltuk azokat a szempontokat, amelyek fontos szerepet játszottak abban, hogy az ingázók a fővárosban vállaltak munkát. Először is ki kell emelnünk, hogy az elmúlt 10 évben Budapestre az agglomerációba kiköltözők, valamint a Pest megyén kívülről költözők jóval nagyobb eséllyel ingázók, mint akik már korábban is az agglomerációban laktak. A mintánkba került, **fővárosból kiköltözők 71%-a továbbra is Budapesten dolgozik**. Esetükben fontos szerepe van annak, hogy a korábbi munkahelyüket nem szeretnék feladni, illetve szakmai kapcsolataik is a fővárosi munkaerőpiachoz kötik őket.

A válaszadók szerint a három legfontosabb szempont a fővárosi munkavállalásban **a jobb kereseti és karrierlehetőségek, valamint a főváros gyors és könnyű megközelíthetősége** volt. A legkisebb szerepet a válaszadók döntésében budapesti vállalkozás/ügyfélkör megléte, illetve a gyermekek fővárosi óvodába, illetve iskolába járatása játszotta. A fizikai és szellemi munkát végzők csoportjai között nem volt jelentősebb eltérés.

A fővárosban dolgozók 13%-a említette fontos szempontként, hogy azért dolgozik a fővárosban, mert a lakhelyén nincs a képzettségének és tapasztalatának megfelelő állás. A hónapról hónapra anyagi gondokkal élők körében ez a szempont szignifikánsan fontosabb volt, mint azok körében, akik anyagi gondok nélkül élnek, vagyis jelentős közöttük azok száma, akik kényszerből dolgoznak a lakóhelyüktől távol, anyagi helyzetüket ráadásul így sem érzik kielégítőnek. A képzettségnek megfelelő munkahely Budapesten kívüli hiánya az iskolai végzettség szintjének növekedésével egyre fontosabb szemponttá vált: a legfeljebb 8 általánost végzettek körében 6,9%, a szakiskolát végzettek körében 13,3%, az érettségizettek körében 15,1%, míg a felsőfokú végzettségűek körében 19,6% volt azok aránya, akik úgy vélték településükön nem találnak a képzettségüknek megfelelő munkát.

Az interjúalanyok tapasztalatai is illusztrálják a kérdőív eredményeit. Sokan elmondták, úgy érzik, hogy az agglomerációs településen nincs elég vagy nem megfelelő munka lehetőségek vannak. Egyikük így fogalmazott:

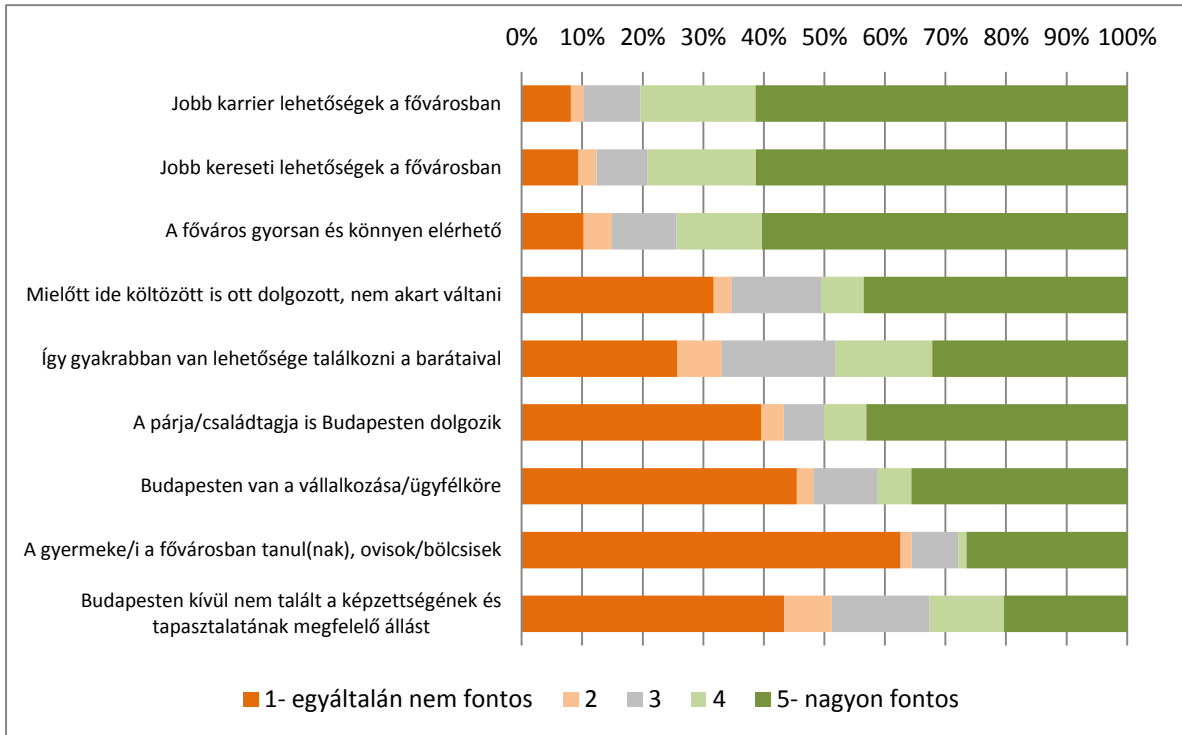
„A cégek úgy gondolkodnak Nagytarcsáról, hogy ez vidék, és fizikai állományt keresnek. De ide a kiköltözők diplomások, 2 autóval, középfokú végzettséggel, tehát az kijön, hogy az állásbörzéken az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek vannak kimagaslóan a legtöbben, tehát a 8 általános, szakmunkás, ami a gyárakba kellene, abból pont nagyon kevés van.” (Nagytarcsai lakos, állásközvetítő vállalkozása van helyben.)

Egy másik nyilatkozó is hasonló élményekről számolt be:

„Telkin csak tanítani lehet meg felszolgálni, nekem semmi nem lenne.” (Mérnök-informatikus, Telki)

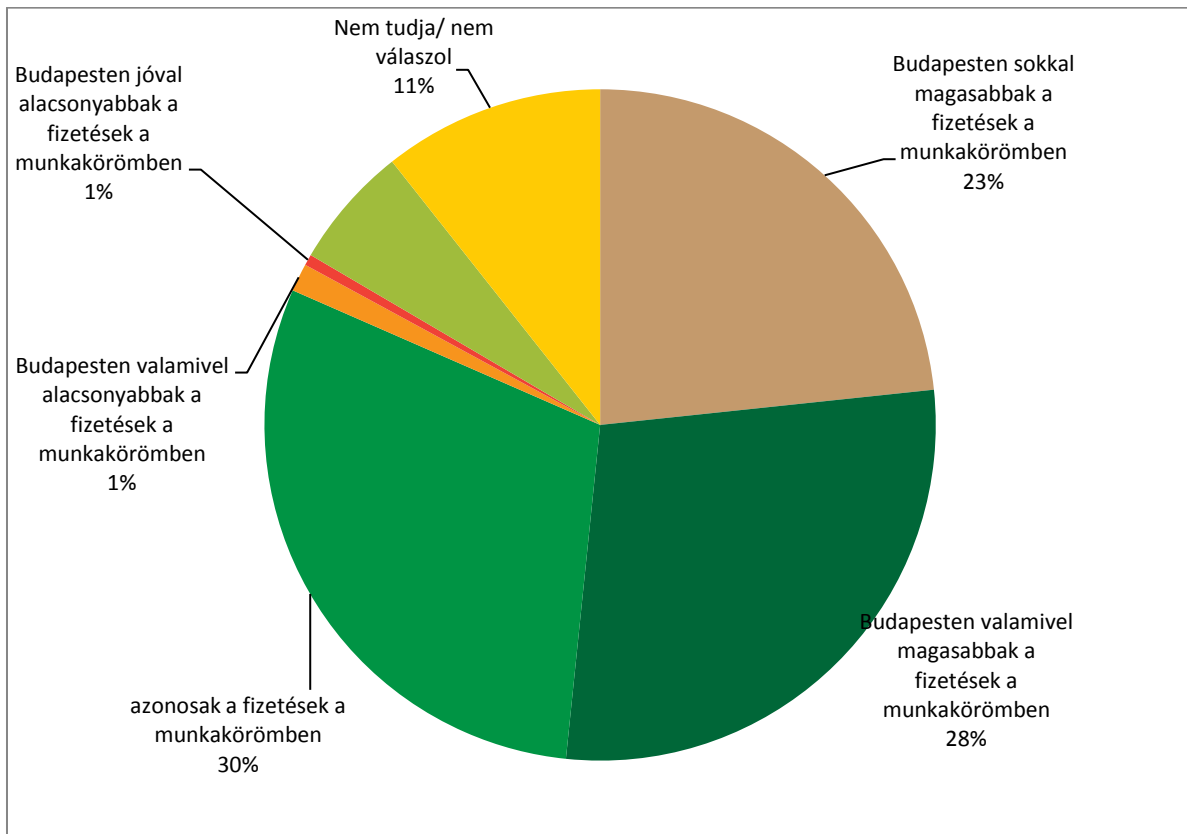
A nők számára a budapesti munkavállalásban fontosabb szerepet játszott az, hogy a párjuk, vagy más családtagjuk is a fővárosban dolgozik, mint a férfiaknál.

3. ÁBRA: A BUDAPESTI MUNKAHELY VÁLASZTÁSÁBAN SZEREPET JÁTSZOTT SZEMPONTOK FONTOSSÁGA

Forrás: Hétfá saját adatfelvétel, 2019

4. ÁBRA: A VÁLASZADÓ MUNKAKÖRÉBEN BUDAPESTEN ÉS A LAKÓHELYÉN ELÉRHETŐ FIZETÉSEK KÖZÖTTI KÜLÖNBBSÉG MEGÍTÉLÉSE AZ ÖSSZES MEGKÉRDEZETT KÖRÉBEN

Forrás: Hétfá saját adatfelvétel, 2019

A kérdőív válaszai alapján kimondhatjuk, hogy az ingázók többsége **szerint Budapesten jobb a kereseti lehetőségek, mint azon kívül**. A válaszadók több mint fele szerint a fővárosban elérhető fizetések magasabbak, mint a lakóhelyén. Mintegy harmaduk szerint közel azonosak, és csak elenyésző kisebbség véli úgy, hogy a munkakörében a településén jobb a kereseti lehetőségek, mint Budapesten.

A legnagyobb arányban az idősebb munkavállalók (50-59 éves korcsoportba tartozók) gondolták úgy, hogy Budapesten jobb fizetések érhetőek el a munkakörükben, mint a településükön. A fizikai munkát végzők közül többen gondolták, hogy Budapesten magasabbak a fizetések (56,4%), mint a szellemi foglalkoztatottak között (47,9%).

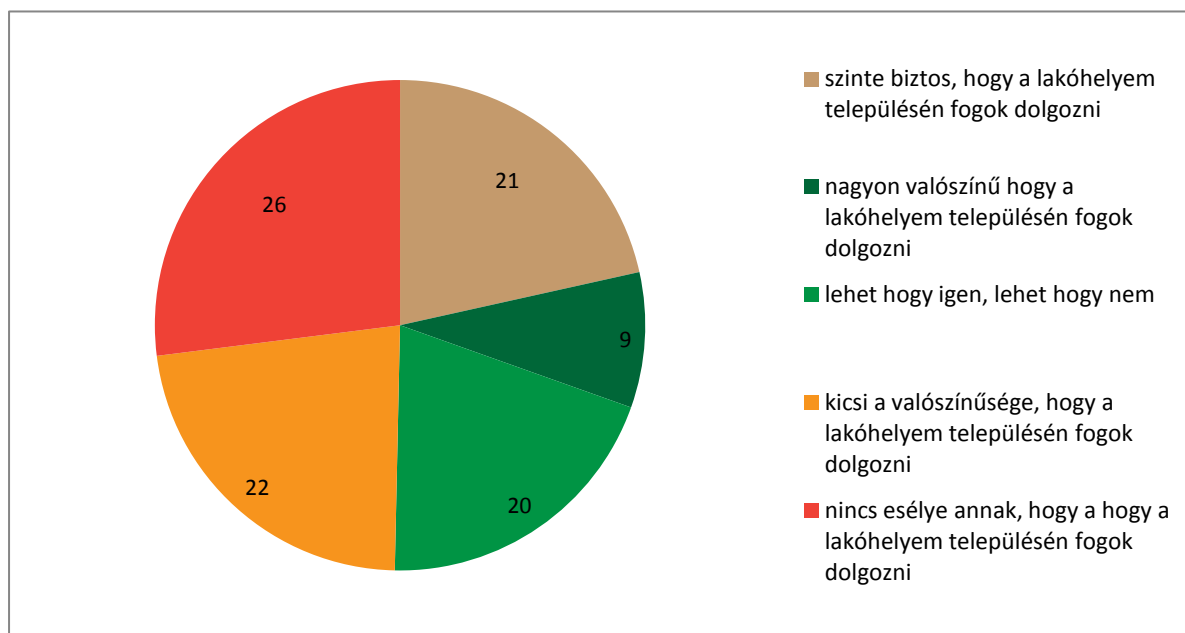
Ingázással töltött idő, próbálkozások az ingázással járó terhek csökkentésére

Saját adatfelvételünk eredményei alapján a Budapesten dolgozók átlagosan több mint fél óra (39 perc) alatt jutnak el az otthonukból a munkahelyükre. A végzettség növekedésével növekszik a munkába jutással töltött átlagos idő is. A Budapestre ingázó felsőfokú végzettségű munkavállalók átlagosan 43 percet töltenek utazással, míg a középfokú végzettségűek csak 37 percet. Családszerkezet szempontjából a leghosszabb utazási időt a szüleikkel élő fiatalok vállalják be, a legrövidebbet pedig a gyermekes családban élők.

Mivel az ingázás a legtöbb ember számára idővesztés és teher, ennek kezelésére vagy csökkentésére különféle stratégiákat és technikákat alkalmaznak az ingázók.

A munkahelyváltás helyi állásra megoldást jelenthetne. A kérdőívre válaszadó ingázók körülbelül **közel fele úgy véli, nincs, vagy csak kevés esély van arra, hogy a lakóhelye szerinti településükön vállaljon munkát**, 30%-uk úgy nyilatkozott, hogy az elkövetkező 5 évben szinte biztosan, vagy nagy valószínűséggel a lakóhelye szerinti településen fog dolgozni, vagyis elhagyja a fővárosi munkaerőpiacot. A fizikai munkát végzők nagyobb arányban tervezték (31,1%), a lakóhelyükön munkavállalást, mint a szellemi foglalkozásúak (23,1%).

5. ÁBRA: A MUNKAVÉGZÉS HELYÉRE VONATKOZÓ JÖVŐBELI TERVEK (AZ ELKÖVETKEZŐ 5 ÉV)

Forrás: Hétfa saját adatfelvétel, 2019

Az ingázás jelentő csökkentése a 14 év alatti gyerekes családok esetében a leginkább vonzó: jellemző, hogy középiskolás korig a gyerekek a településen belül járnak óvodába, iskolába. De sokszor azokat a gyereket, akik már iskolások voltak, amikor kiköltöztek nem veszik ki a budapesti iskolából, így a gyerek is ingázik a szüleivel, vagy egyedül.

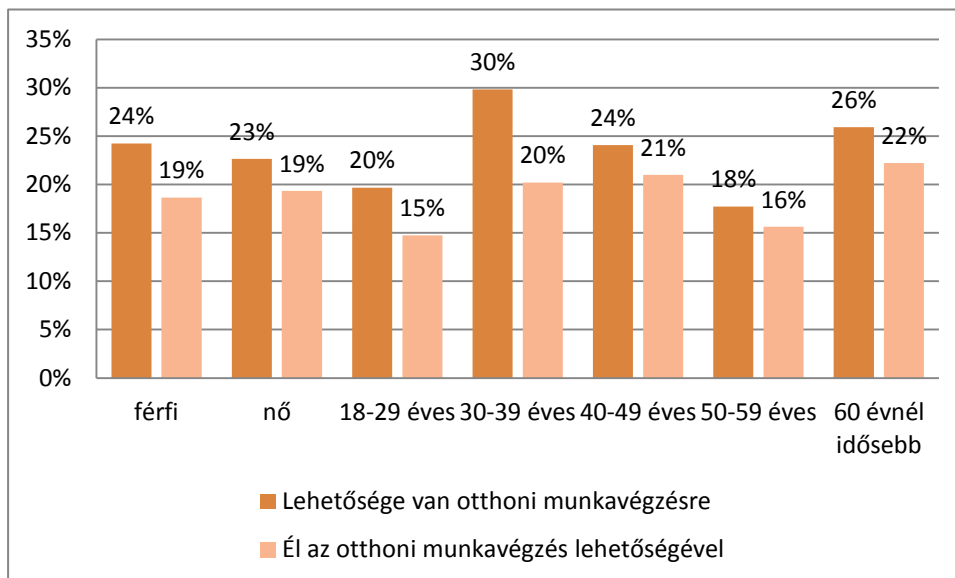
Az ingázó interjúalanyaink közt többen már jól átgondolták annak lehetőségét, hogy helyben vállaljanak munkát, de úgy érzik, sok szakmai, színvonalbeli, presztízsbeli, vagy pénzbeli lemondással járna a számukra. Egyikük így fogalmazott:

„Nem nagyon lehet mit csinálni. [...] a településen bár van egy szálloda, [...] az a típusú munka, amit én csinálok, be van töltve. Én néha azért így érdeklődtem, meg megpróbáltam a környéken dolgozni, akár Herceghalmon is van még szálloda, [...] de azért hozzá kell tenni, hogy ezek a vidéki szállodák, olyan 20-30%-kal kevesebb a munkabér is. [...] én most sem keresek olyan nagyon jól, hogy ebből még lejjebb tudjak adni.” (két gyermeket egyedül nevelő nő)

Ugyancsak lehetőség lehet **az utazás ritkítása távmunka megoldásokkal**. Hiszen a kérdőívet kitöltő budapesti munkahellyel rendelkezőknek csak fele válaszolt úgy, hogy naponta jár be a fővárosba munkavégzés céljából, a hetente többszöri bejárók aránya további 15%. A megkérdezettek körülbelül negyedének van lehetősége arra, hogy alkalmanként otthonról dolgozzon. Többségük élni is szokott a lehetőséggel. Kérdőíves vizsgálatunk eredményei alapján az agglomerációban élő munkavállalók 23%-ának van lehetősége alkalmi távmunkára, 19% válaszolta azt, hogy él is a lehetőséggel. Az ingázók közel fele (45%) olyan munkakörben dolgozott, ahol nincs lehetőség otthoni munkavégzésre.

Az otthoni munkavégzés lehetőségével a 40-49 évesek és a 60 évnél idősebbek élnek a leggyakrabban, előbbieik csoportjának 21%-a dolgozik esetenként otthonról. A férfiak között nagyobb arányban vannak azok, akiknek munkájuk jellegéből fakadóan nem opció az otthoni munkavégzés, 47%-uk végez ilyen típusú munkát, a női megkérdezettek körében ez az arány 39%. Ezzel párhuzamosan a nők között közel kétszer annyian vannak azok, akiknek jelenleg nincs lehetőségük távmunkára, de szeretnék, ha lenne, mint a férfiak csoportjában (12%, illetve 6%).

6. ÁBRA: AZ OTTHONI MUNKAVÉGZÉS LEHETŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA ÉS IGÉNYBEVÉTELE AZ INGÁZÓK KÖRÉBEN

Forrás: Hétfa saját adatfelvétel, 2019

Az interjúalanyaink egy része, ha tud, él a távmunka nyújtotta lehetőségekkel, és nem ingázik minden nap. Így meg tudja tartani a szakmailag kielégítő és jól fizető budapesti állását, miközben legalább részben megszabadul az ingázás okozta teheről:

„Meg én nagyon erőltettem a távmunkát. A körülményekhez képest tök jól sikerült. [...] 2-2,5 évet tudtam úgy dolgozni, hogy átlagosan 4 napot otthon, 1 napot bent. [...] Azért maradt abba, mert megindult egy hanyatlás, és látszott, hogy jobb szem előtt lenni, mert aki nincs bent, arról azt hiszik, hogy nem dolgozik, pedig én még talán többet is dolgoztam otthonról.” (Telki lakos)

Sokaknak a vállalkozói forma teremti meg a rugalmasságot, hiszen így maga tudja alakítani, hogy mikor kell elindulnia, hová és mikor kell mennie. Így nem kell mindig a tömeggel együtt mozognia.

„Ha már annyit meg tud tenni, hogy nem 8-ra jár be dolgozni, hanem 10-re, már akkor nincs ekkora dugó. [...] a feleségem most nagyon azon gondolkodik, hogy valami magánvállalkozás dolgot, vagy valami kötetlenre vált. [...] Kiadványszerkesztés, e-design, ilyesmi.” (Kistarcsai lakos)

„[Amikor kiköltöztünk] akkor lettem vállalkozó, kiléptem mint HR igazgató. Én nem tudok naponta a 11. kerületbe bejárni, úgy hogy a gyereket is vigyem.” (Nagytarcsai lakos)

Végül ki kell emelnünk, hogy az interjú tapasztalatok azt mutatják, ritka, hogy egy családban a pár mindkét tagja fix munkaidejű munkahelyre ingázzon minden nap. Inkább az a jellemző, hogy legalább a pár egyik tagja számára az ingázás nem, vagy alig tényező, mert például otthon van a gyerekekkel vagy helyben dolgozik vagy rugalmas, és nagy részben otthonról is végezhető munkája van.

„Azzal számoltuk, hogy egyikünknek sem kötött úgy a munkája, hogy reggel 8-ra be kell érni valahova minden nap. Ha ilyen munkánk lett volna, akkor lehet hogy nem költöztünk volna ki.” (Szentendrei lakos, ő egyetemi oktató, a férje földmérő.)

Az agglomerációban élők családként igyekeznek csökkenteni, optimalizálni az ingázást. Erre példa, amikor az egész család együtt, egy autóval jár be reggelente:

„Mi felfűződtünk egy útvonalra. [...] Praktikus telekocsi járat van, a férjem kiszáll itt, és át BKV-ra, a gyerekek itt kiszállnak suliba, és én tovább.” (Dunakeszi lakos)

Összefoglalás

A budapesti agglomerációból napi szinten majd félmillió ember ingázik a fővárosba. A budapesti munkaerőpiacon nagy jelentősége van az egyes kerületek közti ingázóknak (az ingázók 57%-a), és az agglomerációs járásoknak (az ingázók 23%-a), de a további, vidéki térségekből érkezik a 20%-uk. Az egyes agglomerációs szektorok és a hozzájuk legközelebb eső kerületek között munkavállalás szempontjából erős kapcsolat figyelhető meg, akadnak azonban kivételek is, egyes kerületek pedig a tőlük távolabb eső agglomerációból is jelentős számú munkaerőt képesek vonzani. A Budapestre ingázók jellemzően magasabb végzettségűek, mint az agglomeráció lakossága és a középkorosztályokba tartoznak.

Kérdőíves felmérésünk azt mutatta, hogy az ingázás választásában nagy szerepe van a korábbi budapesti lakóhelynek. A megkérdezett fővárosból kiköltözők 71%-a továbbra is Budapesten dolgozik. A budapesti munkahelyet legtöbbször azért választják, mert úgy vélik, jobbak a kereseti és karrierlehetőségek, valamint a főváros gyorsabban és könnyebben elérhető mint más települések.

Kérdőíves felmérésünk alapján a Budapesten dolgozó, de a város agglomerációjában élő munkavállalók átlagosan 39 perc alatt jutnak el otthonukból a munkahelyükre.

Az ingázás egy olyan teher, amivel az agglomerációba kiköltözők többsége számol a költözéskor. Ennek ellenére bosszantónak találják, az ezzel töltött időt pedig nem mindig sikerül hasznosan tölteni. Az ingázással járó terhek csökkentésére többféle stratégia létezik, ezek közül a legkézenfekvőbb a rendszeres otthonról történő munkavégzés lehetősége, amely azonban kérdőíves felmérésünk alapján csak a munkavállalók negyede számára biztosított, további jelentős hányad számára pedig nem opció, lévén személyes jelenlétet igénylő munkakörben dolgozik. További stratégia lehet még az ingázás elkerülésére a helyben történő munkavállalás, ettől azonban a többséget eltántorítja, hogy a fővárosban elérhető fizetések jelentősen magasabbnak, a helyben végezhető munkalehetőségeket pedig korlátozottnak ítélik meg.

Irodalomjegyzék:

Czaller László (2017): Térképen az ingázók három Magyarországa. <http://osszkep.hu/2017/03/terkepen-az-ingazok-harom-magyarorszaga/>

KSH (2016): Az ingázás kiemelt célpontjai. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ingazas.pdf>

Lakatos Miklós – Kapitány Gabriella (2016): A munkaerő napi mozgása (ingázása) és közlekedése Budapesten és a fővárosi agglomerációban, a népszámlálási adatok alapján. *Területi Statisztika*, 56. 2. 209-239. . <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2016/02/ts560206.pdf>

Horváth Áron – Igari András – Koltai Luca – Madurovicz-Tancsics Tünde – Sági Zoltán – Varró András – Virágh Enikő (2019): Ingázás és szuburbanizáció vizsgálat, HÉTFA Elemző Központ